

ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՂ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ

ԿԳՄՄՆ Գյումրու թիվ 1 ավագ դպրոց

Ավարտական հետազոտական աշխատանք

Թեմա — Ինտերակտիվ մեթոդների կիրառումը կերպարվեստի ժամերին,
նատյուրմորտ թեման ուսումնասիրելիս —

Կատարող — Գինոյան Իրինա Սերյոժայի—

/անուն, ազգանուն հայրանուն/

— Գյումրու թիվ 23 միջնակարգ դպրոց—

/դպրոց մասնագիտություն, ըստ վերապատրաստման խմբի/

Ղեկավար՝ — Փարկիթյան Անահիտ—

/անուն, ազգանուն /

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Մեր հետազոտական աշխատանքի թեման է Նատյուրմորտը:

Նատյուրմորտի մոտիվները՝ որպես մանրամասներ, գոյություն են ունեցել դեռևս հին արևելյան, անտիկ, միջնադարյան, հին Չինական և Ճապոնական արվեստներում:

Նատյուրմորտը՝ որպես ինքնուրույն ժանր, սկզբնավորվել է նոր ժամանակի եվրոպական արվեստի կազմավորմանը զուգընթաց՝ հաստոցային նկարչության առանձնացումով և ժանրերի ճյուղավորված համակարգի առաջացումով: Արդեն Վերածննդի շրջանի իտալական և նիդեռլանդական վարպետների աշխատանքներում մեծ ուշադրություն է դարձվել նյութական աշխարհի իրերի կոնկրետ զգայական գեղեցկություններին: Նատյուրմորտը, և ընդհանրապես արվեստը, անփոփոխ, հավերժական արժեք ու անհրաժեշտություն է մարդու գեղագիտական ճաշակի, մտածելակերպի զարգացման համար: Արվեստի մարդիկ, իրենց հույզերը, զգացմունքները արտահայտելով թղթի վրա, ծնունդ են տվել այս կամ այն գլուխգործոցին, որը ժամանակի ընթացքում մարդկանց համար դարձել է արվեստի մի նմուշ: Ժամանակի ընթացքում դրանք չեն մոռացվել, արվեստից դուրս չեն եկել:

Գուցե նկարչության ինչոր տեսակ ժամանակի ընթացքում կրել է որոշակի փոփոխություններ, բայց հինը միշտ մնացել է՝ հարմարվելով արդի պայմաններին և պահանջներին, նմանապես ևս նատյուրմորտը, գուցե որոշակի փոփոխությամբ, բայց բոլոր ժամանակներում էլ եղել է արդիական: Արդիականությունը մեր հետազոտական աշխատանքի կարևոր առանձնահատկությունն է: Հետազոտական աշխատանքը կատարելիս մեր առջև դրել ենք հետևյալ նպատակները՝ օ սովորողներին ուսուցանել գեղանկարչության տեսակների մասին գիտելիքներ, օ սովորեցնել նատյուրմորտի, թե՛ հուզական, թե՛ արտաքին առանձնահատկությունները, սովորեցնել նատյուրմորտ նկարելու նրբությունները ու պահանջները,

Նպատակից բխում են հետևյալ խնդիրները՝

- ինչպես հասկանալի ներկայացնել, թե ինչ է նատյուրմորտը,

- ինչ մեթոդներով վարժեցնել երեխաների ձեռքը նաստյուրմորտ նկարելուն,
- ինչպես տարբերել նաստյուրմորտը գեղանկարչության մյուս տեսակներից: Մեր հետազոտական աշխատանքը կազմված է ներածությունից, բուն մասից, եզրակացությունից, գրականության ցանկից և բովանդակությունից

Նատյուրմորտ

Նկարչությունն ունի 9 ժանր: Դրանք են՝ դիմանկար, բնանկար, անիմալիստական ժանր, դիցաբանական ժանր, պատմական ժանր, կրոնական ժանր, կենցաղային ժանր, ծովանկար և նատյուրմորտ:

Այն ժանրը, որտեղ պատկերվում է անշարժ, անշունչ առարկաներ, սովորաբար տնային կահույք, ձկներ, խփված վայրի թռչուններ, որևէ մասնագիտության պիտույքներ, մրգեր կամ էլ ծաղիկներ, կոչվում է նատյուրմորտ:

Նատյուրմորտի մոտիվները որպես մանրամասներ գոյություն են ունեցել դեռևս հին արևելյան, անտիկ, միջնադարյան, հին Չինական և Ճապոնական արվեստներում:

Նատյուրմորտը որպես ինքնուրույն ժանր սկզբնավորվել է նոր ժամանակի եվրոպական արվեստի կազմավորման զուգընթաց՝ հաստոցային նկարչության առանձնացումով և ժանրերի ճյուղավորված համակարգի առաջացումով:

Արդեն Վերածննդի շրջանի իտալական և նիդեռլանդական վարպետների աշխատանքներում մեծ ուշադրություն է դարձվել նյութական աշխարհի իրերի կոնկրետ- զգայական գեղեցկություններին:

Նատյուրմորտը Հայաստանում

Հայկական կերպարվեստում նատյուրմորտի մոտիվներն արտացոլվել են միջնադարյան մանրանկարչության մեջ: Առաջին նատյուրմորտների հեղինակը նկարիչ Մինասն է (XVII դար): Նատյուրմորտը՝ որպես ժանր, Հայաստանում վերջնականապես ձևավորվել է XIX դարի վերջին, որի նշանավոր ներկայացուցիչը Զաքար Զաքարյանն է: XX դարում նատյուրմորտներ են ստեղծել Վարդգես Սուրենյանցը, Հմայակ Հակոբյանը, Եղիշե Թադևոսյանը և ուրիշներ: Հայ նոր գեղանկարչության մեջ ազգային նատյուրմորտը սկզբնավորվել է Մարտիրոս Սարյանի գործերով: 1920-ական թվականներին Թիֆլիսում ստեղծագործող Լևոն Ասլամազյանի, Երվանդ Քոչարի, Գևորգ Գրիգորյանի (Զիռտոտ), Հովսեփ Կարայանի և Հակոբջան Ղարիբջանյանի ինքնատիպ նատյուրմորտներում համադրված են դասական ու ազգային արվեստները: 1920–30-ական թվականներին Մարտիրոս Սարյանի, Հակոբ Կոչոյանի, Վրթանես Ախիկյանի, Վահրամ Գայֆեջյանի, Լևոն Թուրունջյանի և ուրիշների ստեղծագործությունները հարստացրել ու առավել բազմազան են դարձրել ժանրը: 1940-ական թվականներից ուշագրավ նատյուրմորտներ են ստեղծել Մհեր Աբեղյանը, Էդվարդ Իսաբեկյանը, Հովհաննես Զարդարյանը, Մարիամ և Երանուհի Ասլամազյանները, Արարատ Ղարիբյանը և ուրիշներ:

1950–70-ական թվականներին Հարություն Կալենցը, Գրիգոր Խանջյանը, Մինաս Ավետիսյանը, Լավինիա Բաժբեուկ-Մելիքյանը, Հակոբ Հակոբյանը, Վարոս Շահմուրադյանը, Ռուբեն Աղայանը, Վաղինակ Սարգսյանը և ուրիշներ իրենց նատյուրմորտներում արժարժեց են դեկորատիվ, հոգեբանական, կառուցվածքային և այլ խնդիրներ: Նատյուրմորտի նշանավոր վարպետներ են նաև սփյուռքահայ Հովսեփ Փուշմանը, Գրիգոր Շլոյանը, Շարթը (Սարգիս Հարությունյան), Տիրիթը (Հարություն Տիրիթյան) և ուրիշներ: Ժամանակակից հայ գեղանկարիչներից նատյուրմորտներ են ստեղծում Հրանտ Մնացականյանը, Գագիկ Շահինյանը, Զարուհի Մանուկյանը, Վահրամ Հակոբյանը, Նինա Կարապետյանը, Սուրեն Համբարձումյանը և ուրիշներ:

Մարտիրոս Սարյանի սիրած ուտելիքներն ու դրանց պատրաստման եղանակը

Մ. Սարյանը բուսակեր էր: Այդ սննդակարգը նա ընդունել էր ըստ իր ներքին մղման և ոչ թե որևէ գաղափարի կամ բուժման մեթոդների հետևելով: Ինչպես հիշում է Վարպետի ավագ թոռնուհի Կատարինե Սարյանն իր «Էքսպոզիցիա» հուշերի գրքում, նկարիչը յուրահաստուկ բացատրություն էր տալիս բանջարեղենի և մրգի օգտագործմանը. առաջինը՝ մարդուն առողջություն է տալիս, երկրորդը՝ ուրախություն: Ահա ձմերուկի վառ կարմիր դիլիմը նման է ժպիտի: Եթե ուտես այն՝ կվազվզի քո ներսում և ուրախություն կպարզվի:

Խիստ Պահքից Սարյանի առօրյա սնունդը տարբերվում էր ընդամենը կաթնամթերքի օգտագործմամբ: Առավոտյան նա մի մեծ բաժակ Ղալմուխ թեյ էր խմում:

Մարտիրոս Սարյանի

Սարյանը նորագույն շրջանի հայկական գեղանկարչության ազգային դպրոցի հիմնադիրն է: Արդիականությամբ տոգորված նրա արվեստը հայ բազմադարյան մշակույթի (կերպարվեստ, ճարտարապետություն, դեկորատիվ-կիրսաական արվեստ) հատկանշական գծերը կամրջել է նորօրյա խնդիրներին՝ ստեղծելով ձևով ու բովանդակությամբ նոր, հումանիստական, «սարյանական» արվեստ, ուր գույնի, գծի, կոմպոզիցիայի, գեղանկարչական ժանրերի սահմաններն ընդլայնվել են ամբողջ լայնքով ու խորքով:

Սարյանը գիտակցաբար և խոր հասկացությամբ մոտեցավ արվեստին: Տարիների համառ աշխատանքի օգնությամբ նա սովորեց Հայաստանի և Հարավի գույները և գծերը և հատկապես մեր նախնիների անզին ժառանգությունը... ահա այս փաստերով նա ստեղծեց իր արվեստը՝ ամբողջությամբ ազգային:

Նատյուրմորտը տարբեր երկրներում

Նատյուրմորտի պատմությունը՝ որպես հաստոցային գեղանկարչության ժանր, սկզբնավորել է իտալացի գեղանկարիչ Յակոպո դե Բարաբարիի «Նատյուրմորտ» աշխատանքով (1504 թ.):

Մակայն նատյուրմորտի ժանրը մեծ տարածում է գտել միայն 16-րդ դարի երկրորդ կեսից և 17-րդ դարի սկզբից նիդեռլանդացի Պիտեր Արտսենի և նրա հետևորդների նկարներում: Այդ շրջանի նատյուրմորտներում մեծ տեղ է հատկացված ուտեստներով, կահ-կարասիով ծանրաբեռնված խոհանոցների և կրպակների տեսարաններին:

Նատյուրմորտը ծաղկում է ապրում հիմնականում Իտալիայում, նրա կազմավորմանը մեծապես նպաստել է Կարավաջիոյի նորարական բարեփոխումները, որոնք նկարիչների ուշադրությունը սևեռել են հասարակ «ցածր» մոտիվների վրա: Իտալական նատյուրմորտը աչքի է ընկնում հորինվածքի բազմազանությամբ, վառ և հազեցած գույներով

Ծալագարդարանքով նատյուրմորտ

Կառավաջիոյի ազդեցությունը նկատելի է նաև իսպանական նատյուրմորտներում, սակայն դրանք առանձնանում են վսեմ խստությամբ և նշանակալիությամբ:

Հոլանդական նատյուրմորտը զարգացել է 17-րդ դարում՝ միավորելով նախաճաշ, անուշեղեն, ձկներ, ծաղիկներ և մրգեր, խփված որս, այլաբանական՝ ունայնություն և ունայնության նատյուրմորտի տիպերը:

Ֆլամանդական նատյուրմորտը պատկերում է շուկաներ, կրպակներ, ծաղիկներ և մրգեր: Աչքի է ընկնում հորինվածքի հզոր թափով, պտղաբերության. առատության հզոր գովերգ են հանդիսանում: Նատյուրմորտը 17-րդ դարից զարգանում է Ֆրանսիայում և Գերմանիայում: Հենց Ֆրանսիայում էլ առաջացել է նատյուրմորտ - մեռած բնություն տերմինը՝ արժանանալով ակադեմիստների արհամարհական վերաբերմունքին, որոնք ընդունում էին միայն կենդանի բնությունը:

ՄԻՔԵԼԱՆՁԵԼՈ ԴԱ ԿԱՐԱՎԱՋՈ

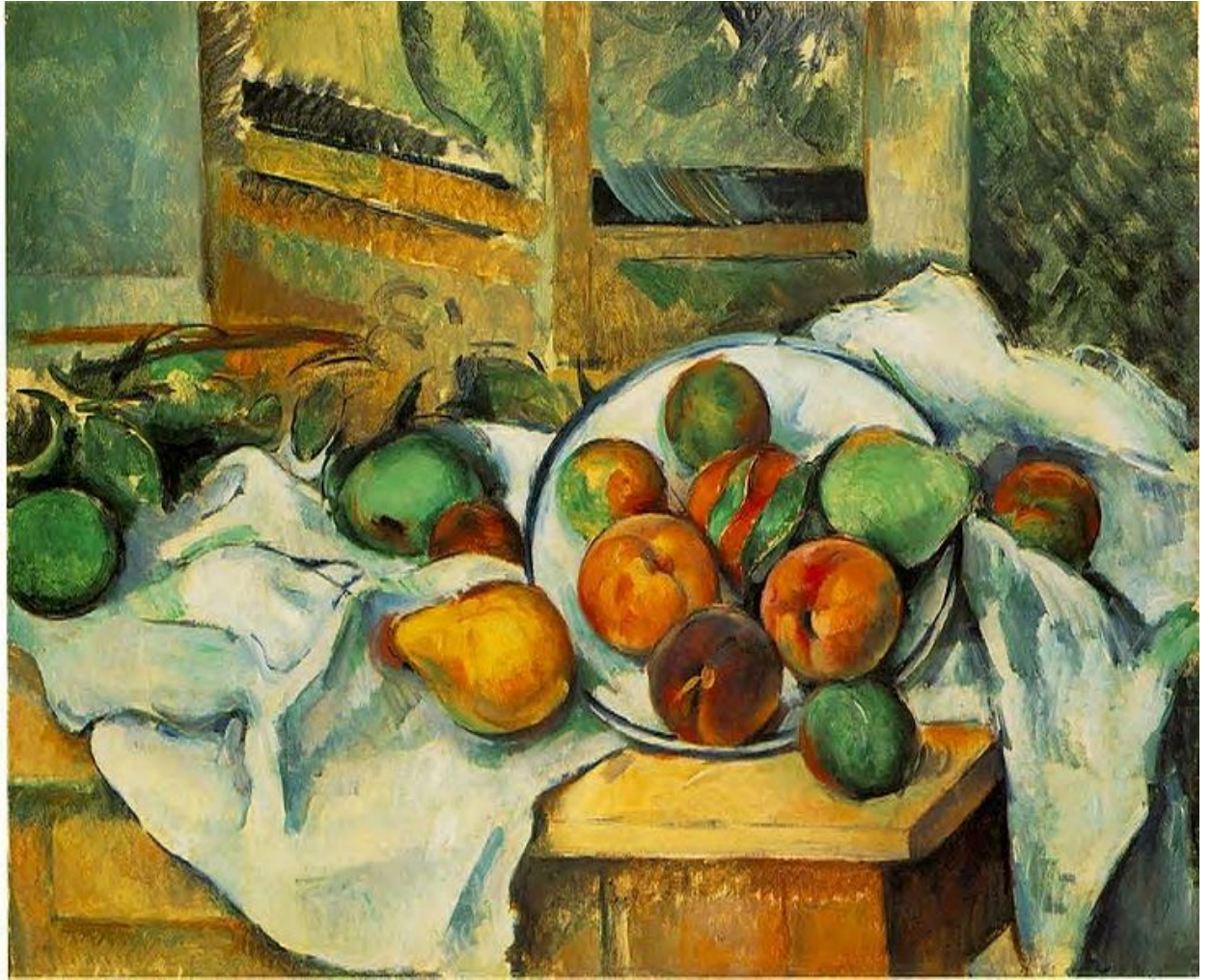
XVII դարի վերջին ֆրանսիական նատյուրմորտներում գերիշխել են պալատական արվեստի դեկորատիվ մոտիվները: XVIII դարում այդ ժանրի ամենաակնառու ներկայացուցիչը Ժան-Բատիստ Սիմեոն Շարդենն է: XIX դարում նատյուրմորտի զարգացման ընթացքը նախանշել են տարբեր ժանրերով ստեղծագործող

գեղանկարիչներ, իսկ վերելքը պայմանավորել են ուշ իմպրեսիոնիզմի վարպետները:
Դարավերջին Վինսենտ վան Գոգն իր գործերով ընդարձակել է նատյուրմորտի
սահմանները:

Ժանրի զարգացմանը նպաստել են նաև XX դարի նկարիչները՝ Պաբլո Պիկասսոն
(Ֆրանսիա), Ջորջո Մորանդին (Իտալիա), Դավիդ Սիկեյրոսը (Մեքսիկա), Կուզմա
Պետրով-Վոդկինը (Ռուսաստան) և ուրիշներ

Վինսենտ Կլաս Զեդա, Նատյուրմորտ, 1637

Պոլ Սեզան, Սեդանի անկյունը, 1895-1900

Սեզանի արվեստի սկզբունքները մեծ ազդեցություն են ունեցել 20-րդ դարի նկարչության և ամենատարբեր նկարիչների ստեղծագործության վրա, հաճախ մեկնաբանվել նաև միակողմանիորեն: Ավանգարդիստական ուղղությունների ներկայացուցիչները կամ աղավաղել են ձևերի ծավալայնությունը (այսպես կոչված՝ սեզանիզմ) կամ ծայրահեղորեն ուժեղացրել կոլորիտի ինտենսիվությունը (ֆովիզմ), կամ էլ զարգացրել բնական մարմինների երկրաչափականացման Սեզանի դրույթը և ի վերջո հանգել վերացական սխեմաների (կուբիզմ):

Կոնստանտին Ալեքսեևիչ Կորովին

Ասույթներ արվեստի մասին

Կյանքը կարճատև է, արվեստը՝ հավերժական: **Հիպոկրատ**

Արվեստը պետք է զգալ, ոչ թե հասկանալ: **Գուրմոն**

Արվեստագետի կոչումն է լույսով ողողել մարդկային հոգու խորքերը: **Շուման**

Արվեստի նպատակն է մեր հոգուց մաքրել առօրյա կյանքի փոշին: **Պաբլո Պիկասո**

Ամեն մի արվեստագետի մեջ ըմբոստության ծիլ է դրված, առանց որի անիմաստ է որևէ տաղանդ: **Գյոթե**

Ձևն առանց բովանդակության զանգ է, որը չի հնչում: **Բյուսենտալ**

Արվեստը պետք է զգալ, ոչ թե հասկանալ: **Գուրմոն**

Կանոններն ու օրինակները կործանում են հանճարն ու արվեստը: **Հեգլիթ**

Թող խիստ կանոններին մշտապես միահյուսվի երևակայության արծաթե թելը: **Շուման**

Կարելի է լինել գիտնական գիտնականների հետ, սակայն նկարիչների հետ հարկավոր է լինել բանաստեղծ: **Բալզակ**

Արվեստը ունի թշնամի: Նրա անունն է տգիտություն: **Բեն Ջոնսոն**

Ներշնչանքը տառեխ չէ, որը կարելի է աղ դնել ապագայի համար: **Գյոթե**

Արվեստի նպատակն է ներկայացնել ոչ թե իրերի արտաքին տեսքը, այլ դրանց ներքին կարևորությունը: **Արիստոտել**

Անմաքուր խիղճը խոստովանության կարիք է զգում: Արվեստի ստեղծագործությունը խոստովանություն է: **Ալբեր Կամյու**

Առանց ավանդույթի՝ արվեստը ոչխարների հոտ է՝ առանց հովվի, առանց նորամուծության այն դիակ է: **Ուինսթոն Չերչիլ**

Եզրակացություն

Երբ նոր սկսում ես ուսումնասիրել նատյուրմորտ թեման, թվում է՝ իմանալու այնքան քիչ բան կա, այդ թեմայում հետաքրքիր շատ բան չես գտնի աշակերտներին ներկայացնելու համար, դժվար կլինի այդ թեմայով շարժել աշակերտի հետաքրքրությունը, բայց երբ խորանում ես ուսումնասիրության, հետազոտական աշխատանքի մեջ, պատկերն ամբողջությամբ այլ է:

Հետազոտական աշխատանքը համադրելով դասի հետ՝ շատ հետաքրքիր, նոր տեղեկություններով լի արդյունք ունեցանք: Ամբողջ աշխատանքի ավարտից հետո եկանք այն եզրահանգմանը, որ պետք է տեսական և գործնական կողմերը միասնական օգտագործվեն դասի ընթացքում, որ երեխան ցանկություն ունենա հետաքրքրվելու վերոնշյալ թեմայով: Աշակերտների համար հաճելի էր նոր նյութի ուսումնասիրումը և ընկալումը, նաև սեփական ուժերով նոր տեղեկություններ հավաքելը նատյուրմորտի վերաբերյալ: Հեշտությամբ յուրացվեց նրանց կողմից գեղանկարչության տեսակների մասին տրամադրված նոր դասը: Մի փոքր դժվար էր նատյուրմորտ նկարելու նրբություններն ու պահանջները յուրացնելը: Սակայն մատչելի բացատրությունից հետո պարզ դարձավ, որ անհնարին ոչինչ չկա:

Աշակերտները նույնիսկ հաճույք էին ստանում իրենց աշխատանքներից: Իսկ թե ինչպես պետք է նատյուրմորտը տարբերել գեղանկարչության մյուս տեսակներից, հատուկ բացատրության կարիք գրեթե չզգացվեց; Դասի և հետազոտական աշխատանքի համադրությունը տվեց շատ լավ, հաճելի արդյունք, աշակերտների կողմից գեղեցիկ հեղինակային նատյուրմորտներ:

Գրականության ցանկ

1. <https://hy.wikipedia.org/>
2. <https://www.encyclopedia.am/>
3. «Կերպարվեստի դասավանդման առանձնահատկությունները» Մ. Պետրոսյան,
Երևան, Մանմար 2011
4. <https://hy.wikipedia.org>
5. <https://hy.wikipedia.org>

Բովանդակություն

Ներածություն
Նատյուրմորտ.
Նատյուրմորտը տարբեր երկներում.
Նայտուրմորտը Հայաստանում
Ժողովրդական ասացվածքներ.
Դասի պլան.
Գործնական աշխատանք
Թեստ.
Եզրակացություն.
Գրականության ցանկ